

BAJAI HIRLAP

Társadalmi Hetilap.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház, I. emelet.
Kiadóhivatal: Kazal József könyvnyomdája, hol az előfizetések és hirdetések felvételnék.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Lemberger Ármin.

Előfizetési árak:
Éveszére 5 frt., félévre 2 frt 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 10 kr.
Hirdetések jutányosan számítatnak.

Városi közügyek.

Belvárosi iskola — ez a jelszó. Arról nincs mit beszélni, hogy jelenleg ez idő szerint a belvárosi népiskola és a polgári iskola hol, mikép és mily módon van elhelyezve. Először is a belváros északi szélén, a vasút mellett van a belvárosi népiskola és a polgári iskola is, tehát nincs is tulajdonképen a belvárosban és azért hozzáférhetőség szempontjából is gáncs alá esik. No, de ne menjünk tovább. Ne kérdezzük milyen helyiségben, milyen épületben van ez a két iskola? Hivatból be kellene zárni, ha volna egyelőre más hely. Olyan bajai ember, olyan tanterfű, tanbarát és ifjúságbarát tehát nem fog akadni, a ki egy belvárosi népiskola és a polgári iskolának megfelelő épületet ne akarna emelni. A közgyűlés már foglalkozott ezen kérdéssel, tervbe is vett már egy telket, de mert ezen contempitál telken, mely 2000 frtot érne legfeljebb, 24000 frt jelzálog kölcsön van bekebelezve — elejtette ezt a tervet —. Miután ez a kiszemelt telket el van ejtve, főlöszleg a hozzászólás, de ellenéztük volna — más okok miatt is.

Ennek folytán megbízta a közgyűlés a városi tanácsot, hogy keressen alkalmas telket. Miután telket keresnek és belvárosi iskolát akarnak építeni (igaz, hogy kell) fel kell tenni, hogy az arra szükséges pénz vagy már megvan, vagy a fedezet valahol lappang. Talán nem tévedünk, ha a kulturális alapra gondolunk. Annyi bizonyos, hogy ez valóban kulturális dolog. Azon tehát ne törjük fejünket, honnan van, vagy lesz a belvárosi iskolára a pénz. Egy szóval: meg van. Csak telek nincs, amelyre építeni lehet azt az iskolát. Ezt keresi most a városi tanács.

Miután a kiszemelőnd telket nem ad-

ják ingyen, erre is kell pénz, néhány ezer forint, sőt ha nagyobb belvárosi telek (pedig ennek kell lenni) és talán épület is van rajta, lehet, hogy nagyobb összeg lesz ennek megvételére szükség. E szerint a telek szerzéséhez fog nagyobb összeg kellene és ennek folytán fel kell azt is tenni, hogy a telek vásárláshoz esetleg szükséges nagyobb pénz összeg — 10 — 15000 frt — is megvan, vagy valahonnét előkeríthető lesz.

Minden meg volna e szerint: a pénz a telekre és a pénz az új iskola épületre, csak egyetlen egy hiányzik még: a telek. Ezt keresik.

Ebben a telek keresésben segítkezni akarunk a városi tanácsnak.

A város fejlődésének a központból kell kiindulnia. Nem lehet egységes terv, alapos összhang nélkül, egyik középületet ide, a másikat oda építeni, a hogy épen jön, vagy a hogy az épen kinálkozó telek követele. — Kórház, szegényház, árvaház és ezekhez hasonló középületek lehetnek a város szélén, de a belvárosi iskolának, már a szükségnek, a követelménynek kényszerítő hatalmával fogya is a központban, a központnak központján kell lennie. Itt semmit sem lehet lealkudni. Hát hisz van a városnak egy üres telke a belvárosban, az u. n. József-utcában, az apácák mellett, elég nagy, de jól megfontolható, hogy egy nagy, új középület egy rejtett, szök utcácskába építtessék. Mi nem pártolhatjuk ezt a szándékot. A városit is emelni, szépitni kell ezzel a középülettel. És miután mondtuk, hogy a város fejlődésének a központból kell kiindulni, első sorban ezt az új, modern iskola épületet oly helyre kell tenni, hogy impozans legyen. A piacra nem lehet tenni, a piactól nyugatra van a Sugovicza, ott vége van a városnak. A piac keleti oldalán van a városi székház, észak és délről

be van építve. A székház mögött van a barátok temploma és zárdája, hatalmas régi épület, mely már koránál fogya is emlékeztetés, monumentális. De itt ismét végződik a város. A templomon túl egy irtózatos nagy kert, mely három utcára szól. E mögött megint egy ilyen kert! Ez pedig a belváros központja! Ez a másik kert a rajta levő épületekkel eladó ugyan, de nem akad és nem is akadáhat vállalkozó, mert egy sivatagba senki sem akar építkezni. Meg kell kezdeni a barátok kertjén. Ez magántulajdon és hozzá nem magán ember tulajdon, ami minden körülmények közt complicálja a kérdést. Magán emberrel, egy esalddal könnyen lehet akadni, ez mérlegeli előnyt, hátrányát és a viszonyok szerint egy kedvező alkura szivesen rá áll. Nem ugy ilyen erkölcsi testület, mely nem kénytelen nézni anyagi előnyre, haszonra és a mely esetleg (nem mondjuk, hogy úgy van) megköti magát. Az a meggyőződésünk, hogy akárciké volna az a nagy telek, könnyebben és egyszerűbben lehetne megszerezni a városnak, mint az adott concret viszonyok mellett. Ezen supponált nehézségtől, akadálytól nem szabad azonban visszariadni. Legelőször is egy barátságos egyezkedést kell megkísérteni, tudunkkal még ez nem is történt meg. Tisztában kell lenni azzal a kérdéssel, hajlandó-e a Ferenczrendi zárda illetékes közege a jelzett telket, kertet a városnak átengedni, természetesen megfelelő egyenérték fejében? Ha igen, mi és mennyi az a megfelelő egyenérték? Az illetékes körök, a telek, kert tulajdonosai is tisztában lesznek azzal, hogy ezen transzactió nem egyszerű kereskedelmi üzlet jellegével bír, hanem kettős közzélforgatás szóban: először: a város fejlődése a központban és másodsor közhasznu épületeknek alkalmas helyre való elhelyezése. Vagyis más szavakkal kifejezve,

TÁRCSA.

Bajai reminiszccenziák.

Irta: Timár Szaniszló.

A „BAJAI HIRLAP” eredeti tárcája.

Vajjon züg-e még a nagy erdő, ott túl a Sugoviczán, szemben a szép alföldi várossal, a hol gyermekkorom és ifjúságom legszebb álmait álmodtam át? All-e még Szt. János kőoszlopa ott a város mellett, mozdulatlan kőhatár a kápolna fele fordítva? Egykor a felelem egy nevemél néztem rá, hogy vajjon az ár ellen, a mely szülővárosomat fenyegethetné, tovább is meg fogja-e védelmezni. Vagy a város his a nagy töltésben meg van-e még? Egykor sok nagyságot láttam átvonulni rajta, mi alatt a sétatányon fűnt, mozsarakat durrogatott a városi „pandur”, üdvözölvén a vendéget és a városi lelkes közönsége sorfalat állt és éljenzt, hogy a riadó hang zsináta hasította a felhőket. Azóta szép idő mult el bizony és én, elszakadva szülőföldemtől, nemesak az ettelét ösmerkedtem meg, hanem lesszálla a gyermeki naivitás madártávtatóra, közérelőt ösmerkedtem meg az úgynevezett nagyságokkal is. És a mily arányban no a távolság időben az emlékektől, oly módon nőt bennem a esalodás a földi nagyságokban. Láttam nagy embereket pongyolában, kivetközve a sallangokból és ezicimából, a melyben a nyilvánosság előtt megjelenni szoktak. Láttam őket vergődve kiesinyes hiúság, irigykedés, haszonlesés között és a mit egykor nagygnak véltém, mily kiesinyű lett minden! Nagyot módosult elemben a nagyság

foglalma; a diesőség fénye sem olyan intenzív többe; a remény, hogy egykor közlebe jutok, nem oly keesegető már. Jarak a magam útján, új eszméktől elkapatva, keresve az új lelkesedés és meggyőződés forrásait, a mig egy magasabb rendelés utam végzőlóját meg nem jelöli és országút, a melyen haladok, egyenesen nem váltik. De akár-hogyan módosult is véleményem az emberekről, a viszonyokról, a diesőségéről és annak értékeről: egy dolog örökké tisztán és változatlanul maradt meg szívemben és ez nem más, mint gyermekkorom emléke s szép szülőföldem iránt táplált szeretetem.

A világvárossá fejlődött fővárosban van egy kis kápolna a budai oldalon. Utam gyakran arra visz s megiesik sokszor, hogy a toronyokában megszólal egy kis ezüstcsengésű harang. Szinte megbüvölve hallgatom a hangot. Éppen úgy hangzik, mint az a kis harang a gimnázium toronyokájában, a mely mindmáig megszólalt, hogy hívogassa a diákok az iskolába. És mintha egyszerre fehér átlátszó köd eszkedne nek le szemem elzere. A büszke világváros örezharangjának zúgása elcsenul; a paloták, utcasorok, oszlopok és emlékszobrok eltűnnek a maga fehér, átlátszó ködből fáta morgánya gyanánt emelkedik ki lassankint szülőföldem. Első sorban az az épület ott a katholicus templom előtt, a hol nyolcez esztendőit bandukoltam végig öröm és esaladás között. A pajtások eszledetek ki erre, ki arra; lett belőlük orvos, bíró, ügyvéd, hivatalnok, mindenféle. De az épület maga szilárd és fix pont maradt emlékenben és minden, a mi egykor abban lezajlott. Még most is rettegve gondolok a

mathezisre, a melyet szívemből gyűlölttem és a mértanra, a mely sehogysem ment a fejembe. Nem nekem való tudomány volt az bizony! Verseket irtam a mennyiségnyi óra alatt titokban és fogalmam sem volt a sinus és cosinus tétel jelentőségéről. A versek rosszak voltak, de nekem nagyobb gyönyört okoztak, mint a mathezis minden vívmánya. Látnam a pápasesemes igazgatót és tanárokat újra; azóta egy tiszteltemlő szerzet vette át a gimnáziumot, de akkor még világiak uralkodtak ott. Az egyik közülök (aki azóta egyetemi tanár lett) megjósolta, hogy belőlem egykor író lesz. Egy önképzőköri gyűlésen jelentette ezt ki, minthogy ő volt a kör elnöke. Lehet, hogy ez a jóslat jelölte ki utamat, lehet, hogy a nélkül is íróvá lettem volna; de a jóslat meg most is cseng fülemben és hálás, meleg érzés borít el, ha visszagondolok rá.

És fölmerül előttem a „Bódog”-tér, a hol azóta Toth Kálmán szobrárt állította föl Baja város lelkes közönsége. Akkoriban egy czukrászkiosk állt a közepén, míg oldalt sétatány volt, a havá az ifjúság esténként épen úgy eljárt, mint a város notabilitásai. Kaland kevés akadt fájdalom, pedig mindennap egy új szerelem édes gyötrelmével hagytam el a sétatny. Csupa viszonzatlan szerelem kettőt kivéve. De a könnyen lobbanó ifjútól ki venné ezt rossz néven? Hisz annyi szép leány és szép asszony volt ott! Hé! vármegyében híres volt Baja városa szép hölgyeiről. A női szépségnek, úgy látszik kitűnő talaja van Baján, mert azóta, ha egy bajajval találkozom, első kérdéssem az:

— Van-e még sok szép asszony Baján?

nem azért akarja a város megszerezni azt az utat, mert éppen gústosa, kedve van rá, vagy hasznát akar belőle húzni, hanem magasabb közezel a vezérlő, nemesebb, magasabb magasztosabb motívum.

Ugy contemplantjuk a dolgot, hogy a barátok kertjének csak azon részét kell megvásárolni, mely a Szt.-Antal utca terolatától keletre esik, oly módon, hogy a zárdának a templomtól kezdve a Szt.-Antal utcaig terjedő része megmaradna, a mi magában véve oly nagy telet, mely egy nagy háztartásnak is elég szabad tér mindfenéle célra és alkalomra. A Szt. Antal utca belvárosi, vakon végződő torkolata meghosszabbítható egész a Vadász utcaig, vagyis a barátok kertjéig az egy elég széles utca erigítható. Akkor tessék megmérni a belvárosi kertet! Maga ezen utca emelése egymagában véve is megvetné alapját a központ, a belváros rohamos fejlődésének és fellendülésének.

Akár megszerezze a barátok kertjét barátságos egyezkedési alku útján — ez volna a legjobb és mindkét félre nézve a legkedvezőbb — akár más uton — pénz kell reá, vagy ha az egyezkedés úgy jöhét létre, hogy megfelelő ingállant fogadna el a jelenlegi tulajdonos cserébe, a miről már más valaminek szó volt és a mely compomissum úgy fél részéről sem volna megvetendő, akkor a város annyi földet hasíthatna ki tulajdonából, a mennyi erre a célra szükséges. Akkor nem kellene készpénz. De tegyük fel, hogy készpénzért vesztjük meg a telket. A katonai főrehelyek eladott és még eladandó teteiből befolyt és be fog folyni annyi és annyi — mondjuk X. A belvárosi iskolának telket vásárol a város vagy akár vásárolni, kerül ennyi és ennyibe mondjuk Y, X+Y már talán elég is. Vagy ha nem elég, lehet egy kis telket még értékesíteni a megszerzendő kertből stb. Annyi bizonyos, hogy az itt elmondottak figyelmet érdemelnek és elérhető, megvalósítható dolgok!

A belvárosi iskolát a barátok kertjére kell építeni! Ez az első, amit oda kell építeni, a többi majd magától jön.

Iskolai játszótér.

Lelkes örömmel vettem tudomást a hírrel, hogy városunk derek hatóság — megertve fontos hivatását — játszótér kijelöléséről, illetőleg annak létesítéséről gondoskodni szándékozik. A szándék végrehajtásának idejéül a közelő tavaszi napokat jelezte.

És az igenő válasza egyet-egyet dobban a szívem. Mert ahány utca van Baján, annyi eszemény lakott ott. Oly eszemesen üttek az ablaknál, olvasva, himezve, vagy varogtatva s titokban, lopva mindegyikét külön-külön eljegyeztem magamnak. „Ő” persze nem tudott róla semmit. A „Bódog”-tér volt ez álmoknak és képzelt boldogságnak központja, mert hisz testben, létező alakban jelentek meg ott előttem. Innen sugárzottak ki reményeim. Csak napjal olyan prózai módon ne változott volna meg az a tér! Mert akkoriban északon a libavásár volt és úgy hápogtak a prózai madarak, mintha a kapitóliumot akarták volna megmenteni; keleten a piácz volt és gyümölcsös fokok álltak sorfalat a sétány előtt; délen és nyugaton „szerviánusok,” szárai árusították a paprikát, répát, meg hagnymát, miközben annak „odeur” tamadt, hogy minden jóra volt orr elcsavarodott tőle. Ez a keret bizony az illúzió lerontotta volna kissé. De vajon nem illúzió-e maga az ifúság és van-e annak egyéb illúzióra szükség?

Nagyobbzabású és szebb illúziókat rombol le az élet azóta, de annak az illúzióknak az emléke, libavásár, paprikapiácz és gyümölcsös foka daczára is megmaradt. Azok az ideálok azóta egymásután szepen kiröpültek ablakaikból; ki ferjhez ment, ki nem. De én most is ugy képelem, hogy ott ülnek még mindig oly ifjú és frissen, mint akkor, csak én deressedem meg egy kicsit. Föltámad emlékemben a „Barány”-utca, a melyen végig jártam egy hazatamban, megkerülve azt a bizonyos tért, ki a Szt. Antal utcára, keresve az

Vajha mielőbb beköszöntene a tavasz! Nem mintha a tél hidegét nem bírnék tovább elviselni, hisz’ alig fehérédtek meg a szántóföld barna hantjai; máris szebbet, jobbat ohajtok? Valóban kívánatos az eszközökről gondoskodni, hogy a jövő reményei ne csak lélekben, — tehát fele részben, — hanem testben is gyarapodjanak.

Mert az ember nem csak szellem, hanem test is egyszermind, sőt szelleme csak testben, annak közvetítése útján nyilvánkozik. A test és lélek kölcsönhatását ki tagadhatna? Erőteljes testben rendszeren a szellemlet is élekenbe mint a gyengében, tehát a test képzése által egyenesen a szellemnek is javára dolgozunk. Testileg tehetetlen gyermek erkölcsileg is olyan. Viszont az éber, eleven gyermekről eleve meglehetősen győződve, hogy minden szép és nemesek magva meg van benne. Nos hát, a testi erőnek a szabadban való gyarapítására törekedjünk.

Nyíljatok már kedves mezei virágok! Hallásaitok így esieszeresteket süti erőköt apró dalosai! Űdvözöljétek ti is a természet ünnepét oly tisztán, oly önzetlenül, mint a mely ártatlan szívet azt gyermekeink várják. Legyen már élet, legyen hát feltámadás mindenütt! Ezen reflexióim hatása alól nem szabadulhatok. Fonom, szívóm gondolataim szalait tovább és tovább, Lelkem sir az örömtől kétszeresen, igen, mert úgy vagyok érdekelve. Először mint víz, jászai kedvű gyermekek apja; másodszor, mint a testi nevelés egy képviselője.

Epedő szívvel várom a napot, midőn rendez helye lesz az ifjúságnak az ő testedző játékaiknak üzésére. A szabad, ideo levegő éltető hatását, a test szervezeteire való jótékony befolyását nem hangoztathatom eléggé. Azok, kik életük java részét poros, tisztátalan levegőben kénytelenek tölteni — saját szomorú tapasztalataikon okulva — bizonyára buzgó harcosai maradnak azon eszmének, mely a lélek támaszának, hüvelyének megszilárdítását, munkaképességét fokozni iparkodik.

Ti pedig a „jövő reményei” edés hazánk „leendő oszlopai” örüljétek jó eleve, lesz már helyük, — ha a játszótér elkészül, hol gyermekeinknek első és egyetlen foglalkozását zavartalanul gyakorolhatjuk.

Attól a pillanattól kezdve, hogy a kis gyermek járn kezdeni, a gondos szülők minden lehető elkövetnek, hogy a kisdő testi erejét növeljék és ügyességét kifejtsék. A tanköteletesség korától kezdve az iskola veszi át a szülők nevelési gondját, kelet, hogy átvegye a gyermek testi nevelésének gondját is. Ezért szeretném az eszközököt bírn, hogy célozhat eljérem.

Rajzolok egy képet, melynek színeit a közel jövőből merített képzelettel vettem el lapra. „Minden Demosthenesnél jobban beszél a tett.” Kész az alkotás. Szeregy, de nagyot jelentő. Nagysága impozáns. Minél nagyobb a játszótér,

üldölő pontot a „Lökertet.” Hosszú és fáradságos gyaloglás után ért ki oda a vándor, és a mikor vegre kiért, attól kezdte félni, hogy kidobják onnan, mert egy barátságos táblára ez volt odairva: „Idegeneknek tilos a belemes.” Féltre pislangettam arra a táblára-mindig s vártam, mikor ragadnak galéron a vakmerőség miatt. Mindamellett sohasem utasítottak ki s lassankint úgy megszerettem a gyönyörű sétányt, hogy egész délutánokat ott töltöttem. De szepeket is lehetett álmozdóni ott az egyik lugasban, jövőről, diésősegről, szerencséről és leányról. Oly eszind volt mindig, hogy szinte hallani lehetett az idő szárnnyebbenését. A regék úgy szövédket ki az ifjú fantáziájából maguktól, miattal szemei kerestek az éj végtelenjéig, néztek a felhők futását s vígyái fölemelkedet az éj zónák magasztatára, föl föl a rejtélyek világába, a melyről a titok fátyola azóta sem hullott le, a mely meg most is vonzó rejtelem, a férfú előtt úgy, mint akkor a gyermekfű előtt. Száll képzeletem esillagról-esillagra, titokról-titokra; látom a ködöt megint; itt az emlékezet delibábja újra, a mely visszavarázsolja a multat s összeköti vele a jelent. Údv szülőföldemnek, a melyet ez a delibáb tükröz és a mely visszavont ifjúkoromba megint! Mert csak jó és szép az, a mi emlékeembe visszaidéz. Halottam nincs a bajai temetőben.

Csak egy fájdalmas emlék bánt. A fejszezsátogás, a mely a „Pándur”-szigetét letarolta, mintha kaszás járt volna írtásra ott. Semmisen fájt úgy mint az, hogy kivágták az „én szigetem”-ben a fákat. Megállították a Sugovicza folyását, töltést

annál alkalmasabb, — elve sem hagyott figyelmen kívül. Alakja derekszerű gyéngyöz. Hossza kétszer akkora, mint a szélessége. Csak kár chinai fallal körül venni a teret. A nagy közönség elől elrejtetni nem szabad a kerítésen belül ujjongó és vígan mozgó ifjúságot. Lelkesüljön ő maga is az ügy iránt. Ezt csak lélekzetkiséssel érhető el. Adjuk már most át rendelkezésnek . . . Lépjünk a tett terére. Ott mozog, hullámzik a nyers tömeg. A test-mozgás — figyelten. A lélek nyomja, mert kimerült. Fáradt szellem betegre teszi a testet is. A fizikum működik; a nemesebb szervek hatványozott arányban végzik funkcióikat. Hisz „a mozgás az élet leghatalmasabb rugója.” Új életre kel az ifjúban a fizikai erő, melylyel szellemét nehez megindulástapolja. Szóval a lassú tempóban megindult működés fokozódott, végre a tetőpontra jutott. Még a testi nevelés „nem hivat” is, — pedig sajnos vannak elegendő — beláthatják ilyen szabad testmozgás után a játszás idővs voltát. Tapasztalt dolgot, hogy a játék a gyermeket föllírsít, felkelti figyelmét, szaporítja erejét, növeli bátorságát, szilárdítja teszi jellemét, s így nyilvánvaló, hogy szellemi erőt nem hagyja értetlenül. A szellem tenykedésre szorítja az eredményt vezet. Ezért oly könnyű a játék pedagógiai szempontból. Annál könnyebb az élet terheit elviselni, valamint örömeink is annál nagyobbak, minél többekkel oszt-hatók meg azokat. Mivel az öröm érteztet, és szellemi állapotainkra leginkább hat, ez okból lelkünket mindig ez érzetre igyekezzük vezetni. Az iskola testedző játékaival éri el az öröm érzetet. A nevelésben pedig az öröm érzete fontos tényező. „A gyermeknek öröm és gyönyörködés épen oly szükséges, mint az evés és ivás”. Azért semmi-féle érzéki öröm nem ér annyit, mint a játék előidézte öröm. A játék lelki megnyugvást szül, az érzéki gyönyör helyett; a testet pedig nem puhítja el, hanem edzi és erősíti. Gyors elhatározásra szoktat, bátorságot kelt, rögtön való tájékozást és önálló gondolkodást teremt, a játszó megtanulja egyttal — a tömeg általánosan kötelező szabályainak, törvényeinek — akaratát alárendelni.

Ama véleményem, hogy a szabályszerűen intézett testmozgás nem föltétlenül szükséges, nem iriható alá. Am lássunk ennek illusztrálására egy példát.

Sokszor látunk falun erős, vállas alakokat, ügyetlen lomhasággal, mozdulatlan merevséggel. Vagy szemléljük csak figyelemmel a hadkötölesek tömegeit! S mit látunk? A városiak mozgékonyak; kellemes testmozgásokkal pedig túlszárnyalják a falu derek legényeit. A különbséget a foglalkozás okozza. A mezei munka sokkal egyszerűbb mozgást igényel, nem erősíti és gyakorolja valamennyi izomrészt. Tehát hiányzik a mozgékonyság és a nehezes test meghajlott tartása bizonyos szlegettséget mutat. Kétségtelen tehát, hogy az erő

húztak át egyik partról a másikra, megöltötták a színházjárást; ezt mind el tudtam viselni. De a mikor a szigetet pusztulni láttam, akkor szerettem volna hadat izenni az egész világnak. Hogyne! Hisz oda jártam, hős kezéni! Tavaszal megjelötem a fákat, a földet a madarak fészket raktak s nyáron megmáztam azokat, hogy madártörzások köl gyűjteményt állítsak össze. Főfelé csak másztam valahogy, de lefele! Az volt a feladat. Ha a magas fa cseszőről lenéztem a mélyesébe, mindennap szent fogadtást tettem, hogy többé sohasem mászok fára. Mindamellett másnap megint ott hímáztam egy fa tetején, felvén, hogy „hamarabb lenn leszek, semmint elindulok,” mint egy operethős mondja. Végülátalás azonban megmaradt a nagy erő a Duna túlsó partján, a havá kissé nehezebb volt eljutni, de mikor ott voltam, még nagyobb eszind fogadtott, mint a lökethen s még szebbelet lehetett álmódi ottan . . .

Azóta az álmok egy része valóra vált. Be-telt sok minden, de sok minden viszton nem telt be. Izleltem valamieskét jóból, rosszól, sikerből, balsikerből; van egy munkaköröm, a melyet szeretek s a mely megfelel egyri hajlamaimnak, elösmérest szerettem eszméimnek s meggyőződés-eimnek, de mindezt nem ér föl az emlékezet egyetlen órájával s a gyönyörrel, a melyet érzek, ha szülőföldemre vizsgálomdok a honnan oly korán elszakadtam.

mersékeltebb mennyisége többet ér ügyös és edzett alakjában; mint még anyai nyers erő. Ezeket szükséges az összhangzatos testi nevelés híveit sorompóba szólitani, hogy ne adják föl a bizottság győzelméi zászlóit addig, míg a laikusok egész seregét delejes álmukból fel nem ébresztik, hogy a nemes és magasatos eszmét mielőbb diadalra juttassák!

A magzatok iránti örök mindenható szeretet már a legelső időben is arra sarkalta a szülőket, hogy a serdülőket a lehető legkorábban ápólják, neveljék. Azonban ma már a szülői szeretet ritkán oly önző mint hajdan a patriarkális viszonyok közt élt nemzeteknél volt; mert megszűnt a nagyfontosságú tisztelt az óvóval, tanítóval és tanárral. Igen, másokra bízva a szülő gyermekét anélkül, hogy tudná, minő átalakuláson megy gyermekének lelki élete át fizikai erejének fogyasztásával. Tehát a legrégább kinevelés, a zavartalan egészség az, melynek bírása természetfölötti erőt kölcsönöz, megacélozza akaraterejét a jó és hasznos szolgálattában. Ezt a legrégább időben is jól tudták — mert voltak rendelkeztek, melyek az egészség ápolását hangoztatták, annál inkább kell korunkban a különböző vívmányok eredményös korszakában odafigyelni, hogy a gyermekek egészsége ne veszélyeztetve, hanem a legnagyobb biztonságban fenntartva, megőrizve legyen! Bizony-bizony elmondhatjuk, hogy a kultúra elhíntet magvát — az egészség éber figyelembe vétele nélkül — nem fognak termékeny talajra akadni.

A szülő — kinek szíve tele van sok szép reménnyel gyermekeinek jövő sorsa felől — ne zárja el gyermekeitől azon légkört, melyben oly szívesen élnek.

Igy hát aggódó szülők, féltett eseményeket ne tartásotk vissza ezután a játéktól. A szülői szeretet íly formában átközi lesz a gyermeke. A nagyon öröztő gyermek — veszté idején — eszűgrett minden elhatározottság nélkül önmagán segíteni sem tud. Okos szülő a játékot nem tekinti bűnek, hanem a gyermek természetli szükségletének.

Adja a jó Isten, hogy a városi hatóság nemes ideáit megvalósítsa; mely üdvös eszelekedtet önmagát dícsérendi legméltóbban!

Buzogány.

Farsang.

A bajai kath. legényegylet.

— Február hó 20. —

A három számból álló programi fejezőpontja volt a „Tolonecz”-nak, Tóth Ede népszimvüenék előadása. Ismerjük már az egylet tevékenységét a műkedvelő előadások terén, hisz évente többször is van alkalomunk az a nagy szorgalmat és ügyekezettel, a mit az előadások alatt kifejtettek, melati és elismerni.

A mai előadás egyike volt a legjobbknak, csak talán Godár Lajosnál mellőztük a megszokottak közül. Mint mindig, így az alkalommal is a leányok sokkal jobban játszottak, mert ezekben mindig több az ambíció, mint a férfiszereplőkben. A hölgyek közt legjobban játszott Lajdi Etelek (Angyal Liszka) és Wercs Ilona (Óreg Sára). A zsidó lányokat kitűnően adták Bauer Irma (Rézi) és Nemeth Terike (Fáni), a zsidó asszonyokat Schultz Mariska (Szajász) és Burkovits Aranka (Kománé); Szabo Etelek (Krisza) pedig mint anyos arattartó sikereket.

A férfiak közül legjobban tetszett Marily Dénes (Mravcsák Johann) a ki már megjelenésével elragadta a közönséget. A zsidó legényeket Moray László és Köhling Ferenc adták, a kishírtő Majtenyi Ödön, Kontra Fridolint pedig Osztheimer Géza, többi kisebb szerepek is igen jó kezében voltak, és általában az egész előadás összhangja és sikerülése a rendezőt dicséri.

A dalra da kifogástalanul működött Wilhelm Károly karnagy vezetés alatt.

A bajai kaszinó jelmestélye.

— Február hó 22-én.

Bármily rövid volt is az idei farsang, meg sem lehet panaszkodni a leányoknak, mert — noha kevés volt is a lakodalom, — mulatság talán több volt, mint kellett volna. De nem — a ki látta azt a sok szép leányt és asszonyt, a kik a háttérmeleket előzönik, az okvetlenül irigyleni fogja a bajainkat, mert nem a minden városnak adott meg, hogy hölgyei a legszebbek legyenek hét vármegyében. Mert nem a redoute gazdái vagy a tükrei, nem a pesti nagy balok királyi díszletei a vonzó, hanem egyes egyedül a női népség. Ez az oka, hogy nemes versenyre kelnek a bárendező társaságok, és hogy sehol annyit nem tűnözünk mint Baján. Az idei farsang utolsóelőtti mulatsága az, a melyről e sorok írója referálni akar, és azt hiszem nem

fogok túlozni, ha kimondom, hogy ez a bál volt a legsikerültebb az ideiek között.

Szeresenes főelőlát volt a vígalmi bizottságtól, hogy jelmestély rendezett. Az a gyönyörű, tarka kép, a melyet a szobnőből jelmestély csillogása és az alarozosok pajzánkódása nyújtott, hosszú időre felejthetetlen lesz mindenki előtt. A casino aldarozatosságát a rendezés az estély fejezőpontja, a kottillon, mely úgy a rendezés ügyessége, mint udomsága által igen nagy hatást ért el. Mily gyönyörű látvány volt a jelmestély egész sora, a kottillon trefái, a melyek megnevetettek a nézőket ep úgy, mint azokat a kik részt vettek benne, azt a sok szép leány külföldi csillogó jelmestélyben, a mely a szépséget annyira emeli, hogy sohasem lehetne eldönteni, hogy ki volt a legszebb. Hiába mondanám pl. en, hogy a legszebb 3 volt az a Carmen, vagy az a spanyol cigányleány, vagy az a rokokó virágúrleány, a kik a kottillon alatt egymás mellett álltek, bizonyára akadnának — noha kevesen, — a kik másokat találtak legszebbnek. Ez olyan dolga a mit eldönteni nem lehet és nem is szükséges.

Az est lefolyása páratlan volt. Az ifjak szokásuk ellenére sokat táncoltak, a minék meg is volt az a jó hatása, hogy egész reggeli 5 óráig tartott ez a bál, mely egyszerű estélynek indult és csak úgy nőtte ki magát bálja.

A jelenlevők nevsora a következők:

Leányok: Bartsch Jolán, Bodrogi Erna, Csihás Bella, Dely Ili (Roman parasztleány), Dokupil Erzsike, Drescher Anna (tokok), Hesser Teréz, Horváth Gizike (Carmen), Józsa Margit (szivárvány), Kubinszky Margit (spanyol cigányleány), Kubinszky Irén (parasztleány), Kubinszky Stelli, Kulnesics Blanka (tokok virágúrleány), Melles Anna (amazon), Méri Irén (cigányleány), Mikosovics Böske, Nyári Böszö, Oláh Ida (táncosnő), Pajor Jozsef, Pajor Irén, Schwartz Agnes, Tury Gabriella.

Asszonyok: Dr. Koller Imréné (paraszt menyecske), Tury Mátyasné, Csihás Ferenecné, Dely Gezáné, özv. Kulnesics Viktorne, Melles Károlyne, Macskássy Sándorne (paraszt menyecske), Mürine, Kubinszky Pálné, Dokupil Antálné, Hesser Gyuláné, özv. Dr. Bartsch Sannné, Dr. Feher Jánosné, Dr. Nyirati Jánosné, Feuernann Sománé, Eckert Istváné, Drescher Gyuláné, Drescher Beláné, Dregely Istváné, Scherer Sándorné, Bittermann Károlyne (Szt.-István), özv. Fahry Lajosné, Tórk Jánosné, özv. Milavets Mártonné, Soty Dezsóné, Prigly Károlyne, Szaday Kálmánné, Köller Dezsóné, Lerner Antálné, Mihalicza Istváné, Dr. Valentin Emilné, Dr. Lemberger Armídné, Dr. Hetenyi Pálné, Lemberger Rezsóné, Dr. Bernhard Jánosné, Bernhard Ernóné, Lukács Gyuláné, el. Reich Vilmosné, Wiesel Sándorné, Boschán Károlyne, Józsa Károlyne.

A bajai kereskedő ifjak egylete.

Az egylet kenytelen volt f. hó 26-ára tervezett művésztelvény bizonytalan időre elhalasztáni, mivel gr. Festetich a „Nemzeti Színház” igazgatója nem volt hajlandó Csillag Teréznek szabadságot adni, okul hozzátn fel, hogy több szereplő betegsége miatt őt ezidőszárint nem mellőzheti. A művésznőnek ez annyival is inkább kellemetlen, mivel már szántársulatokkal is kööltött egyeztetket megvívészerelőre. Mint biztos forrásból értesülünk a művésztelvény rövid idő múlva lesz megtartva összehangolhatatlannal fényesböl programmal mint a tegnapi tervezett volt.

Szász Robert.

Helybeli és vidéki hírek.

Rendkívüli közgyűlés. Bajai város törvényhatóságához f. hó elején rendkívüli közgyűlést tart.

Dr. Vojnich Istvan Zombor város főispánja é. hó 24-én este, rövid tartózkodásra Bajára érkezett.

Szocialista negyűlés Baján. Pálffy József és ket tásra itteni szocialista vezetők nagyszámú akartak ma összehívni, de ezen tervüköt ellátozták, miután Schneider Gyula rendkörtápitányi kellefő felvilágosította őket, hogy mennyire félre lettek a budapesti szocialisták által vezetve. A nyilatkozat, melyben a negyűlés összehívásától elállanak mind a haromau aláírták.

Marczius 15-ikének megünneplése városunkban. A polgári olvasóegyletet, mely evrel-évre hagyományos kegyelettel ünnepli meg márczius 15-ét, f. hó 20-án Sárdi János emlékeleté alatt tartott ősiesen elhatározta, hogy ez évben városunk polgárságával egyetemben egy nagyobb szabású ünnepeket fog rendezni. E végböl lelkes hangú átiratot intézett városunk összes tására egyleteihez, kérve azokat, hogy kebelüköböl egy 10 tagú bizottságot küldjenek ki, mely végves bizottsággá alakulva az ünnepi program módosítást lenne hivatalban megállapítani.

A polg. olvasóegylet a bizottságra a maga részéről a következő urakat küldte ki: Sárdi János, Dr. Hegedűs Aladár, Vojnichs Dániel, Drescher Lajos, Méskö László, Dr. Molnár Samu, Bajai Peter, Dr. Nyirati János, Frankenberg Ferenc, Evetovics Antal. A javasolt program az következő: Az ünnepeket márczius 14-én este 6 órakor veszt kezdetű a „Szent-Háromság” terén; de már előzőleg delutáni 4 óráol

kezdve a mozsarak hangja fogja figyelemzetelni a közönséget a nemzeti ünnepek közeledtére. Már hat óra előtt a tizelőt banda fog hazafias dalokat játszani. Pont 6 órakor a kath. legény egylet dalárdája elenekei a Hymnust s utána dr. Nyirati János ügyvéd hazafias beszédet fog intézni a néphez. A beszéd után a legényegylet dalárdája intonálni fogja a Szozatot, mire a 48-as honvedek zászlója után a Fő-utczán két oldalon nemzeti színű lampionokkal, hazafias zenek mellett, a tizelőt banda kíséretével megindok a főkőkárdázott menet. Akivilágított és föl-bölgözött Fő-utczán egész a Zelenzky-fele házig megy a menet, ahol befordul, hogy a Szt.-Antl utczán végig erintve a Ferenczeiket egész a Casinoig jusszon, ahol úgy alakul az impozáns menet, hogy Tóth Kálmán szobránt mintegy körüljárja. Itt most egy időre megáll a menet, hogy meghallgassa Utri polgártársunk szavaltatát, aki az esküszerepen, szemben Tóth Kálmánnal fogja elszavalni Tóth Kálmán legszebb versét: Kik voltak a honvédek? Előzőleg és a szavaltat után is, ismét a legényegylet dalárdája fog beműnkelt hazafias zenekkel gyönyörködteni. Ezek után az ünnepeles menet a Leutschik fele vendéglőhöz vonul, a hol aztán már saját körbe, kénél, kénél alakjában a már megszokott módon fogja folytatni az ünnepeket megtartást. Lehetőleg olosz banquettek rendez ez este a „Polgári Olvasó Egyletet” választmányán, ahol aztán a tizelőt banda, fállyalva valamelyik cigánybandával fog játszani. Az esti ünnepeket kimagaslóan szép az ünnepi beszéd lesz, amelyet f. Dr. Molnár Samu eziszt, r. főgymn. tanár fog tartani. Masnap ünnepeles Te Deum lesz a városi templomban, a melyet fenyves segédlettel az ünnepeget rendező bizottság főkikereszteli f. Vojnichs Dániel apát plébános ur hazafias erőtel követve, ingyen fog celebrálni s részt vesznek benne az összes meghívott testületek, hivatalok és intézetek képviselői. Másé alatt ismét a kath. legény egylet dalárdája fog elenekei. A nap folyamán szép ünnepeket fog rendezni a ciszt, r. főgymnasium „Onkőzközre” és a tanítójelöltek. Este meg a Casino fog saját helyiségében megünnepleni a Márczius 15-ikét banquettek és ünnepi beszédet, melyet f. Ledniczky Ipoly eziszt, r. főgymn. tanár fog mondani.

Tűz. Két égés Szt.-Istvánon. Az első melynek K. R. 16 éves leányzó lett az áldozata, vizgázatlanság következtében állott be; a fonóban a lámpák közül az egyik enekés közben leütötte a leányt, a mely viz-viszjára esett, a ki két hétig szenvedett égési sebeibe. A másik J. E. 10 éves kis iskolás leány anyjával Bajára jött egy lakodalomra s ott mulatgattak, onnan azután masnap, mikor hazamentek, anyja a külső ház után nezett, a kis leány pedig a kezencezhez ment meledni; onnan a láng kiesapott, mely a kis leányt korommal égette össze.

Jegyzőválasztás Bacs-Almásan. Bacs-Almásan községi jegyzőve egyhangulag Sommer József kunbajai jegyző választatott meg.

Öngyilkossági kísérlet. Szabadkán városrester kinos megdöbbenést okozott f. hó 18-án reggel ana hír, hogy Leovics Simon kir. közigyűző öngyilkossági kísérletet költött el. A tisztes koru kir. közigyűző egy kisebb kaliberű forgópisztollyal háromszor halantekübe lött, a két első lövés után, mely a koponyát nem tette át, a harmadik lövés már a eszönlő hatolt, a homras az ottalpuft olomgolyót dr. Sántha kórházi orvos operálta ki. A súlyosan seprilt beteg állapota elvetesztélyes.

A szabadkai íri. hitközség választmányán a hitközség elnökeve egyhangulag Dr. Mikló Izidor, a kiváló tollú írte és lapunk munkatársát választotta meg.

Szénne égett gyermek. Maros Mihály szt.-istváni lakos 3 éves leánykájának ruháján tűzet fogott és mire a megremült szülők észrevették, a szeresetlen gyermek szénne égett.

Nagyreményű gyermek. W. Róza helybeli szatócs é. hó 21-én 17 het 50 het adótt tanonczának, hogy a dohtány nagyvárudból dohtány hozzon. A 15 esztendős fiú azonban a dohtány hazaszállítására magával vitt talicska hátrahagyásával megvázokt. A 17 het 50 krajczárt persze magával vitte. A rendőrség kőrözi.

Erseknők jötekönysága. Gászska György kalcsoai erseki a zombori állami főgymnasiumuk egy gyönyörű kiállításra físzharmoniumot ajándékozott.

Szabadka város szinigi bizottsága a jövő színi evadra Pestl. Ilasz Lajos jelenlegi kedvelt szinizzagatót választotta meg.

Ujvidek küldöttsége a király előtt. Ujvidek város küldöttsége, mely a törvényszéki épület építés és az inszgekölésen ügyében menesztett Budapestre, ó. hó 17-én deli 11 óra után fogadtott királyi ó felsőleg által. Tagjai voltak Dr. Flatt Viktor főispán vezetés alatt: P. Popovics István kir. tanácsos, polgármester, Bohonyi Gyula orvos, képviselő, Bruck Ferenc, Brunner Ede, Kopper Gy. Dr. Kohn Károly, Kovácsics József, Mijatovics György, Dr. Nemes Sándor és Szlavi János. Dr. Flatt főispán mint a küldöttség szonoka, lendfellest szavakban fejezte ki Ujvidek közönségének dolátát és kérelmet. Azután a főispán ányújtotta Ujvidek városának felirátát, a küldöttség tagjai pedig lelkes eljénésbe tőrtek ki. A küldöttség tagjai meglepte, hogy ó felsőleg a város kivánságot a legapróbb részletek ismeri. A küldöttség azon

tudattal hagyta el a fogadótermet, hogy az ügyet, melyben eljár, a legilletékesebb, legjobbakarutú lezeker tette le.

Földmiviselségek megnyitása. Szabadka szab. kir. város a millenniumi év alkalmából alapított újonnan épült és berendezett földmiviselségi iskoláját, évi márczius 31-én nyitja meg. Felvétele igényt érthetnek a magyarországi és olaszországi, legfeljebb 16-ik életévét betöltött, erős, egészséges, jó magaviseletű földmivis ifjak, nemkülönben a tanakodóképtelenségéig eljertek, és a kik a felvételnél előnyben részesülnek. A belépők kötelezik magukat havonként 15 frt késszép befizetésére, a miert teljen ellátásban részesülnek. Kötelezik továbbá magukat földmivishez illő tisztességes ruházatban járni, a gazdaságba vágni, bármely munkát utasítás szerint végezni és a rend és felelősségi szabályokhoz alkalmazkodni. Szabadka szab. kir. város által alapított évenként betöltendő 3 ingyenes helyre pályázhatnak a rendes felvétellel szükséges okmányok kivétel, vagyis keresztlevelem, szülői vagy gyami meghatalmazással, erkölcsi és állami bizonyítványon kívül, szegényeségi bizonyítványt is kell mellékelniük, a mikről egyenként egész részletességben nyújtanak tájékoztatást az igazgatóság útján nyerhető felvételi, rend és felelősségi szabályokról.

Uj lap Budapesten. „Budapesti Községi Újság” ezimén uj lap jelenik meg, mely a városi közigazgatás érdekeit fogja szolgálni.

Összezsorodott fönyeremény. Sugár Manó szabadkai fűszerkereskedőről át hírszéltek, hogy a 85.252 számú sorsjegyre az osztályosok által legutóbbi huszasan az egyik verzió szerint 120.000, a másik szerint pedig 12.000. koronát nyert. Az egész nyerelemi 1200 korona az az 600 frt.

Kinevezés. A vállas- és közgazdasági m. kir. miniszter dr. Pacseri Károlyt, szolgálatára a miniszteriamban berendelt bácsmezei segédtanfelügyelőt, Nográdmegyé tanfelügyelőjévé nevezte ki, egyelőre helyettesi minőségben.

Titoktartás hulladarakok. A szabadkai ügyészséghez egy feljelentés érkezett, hogy B. Almoson, Hahn Ferenc jelentést tett a községi előljárásnál, hogy f. hó 15-én a szántóföldön egy szeszszegvalót, no darabjaira talált. A rendőrség nyomában megindította a nyomozást s ma azt a jelentést tette az ügyészséghez, hogy Hahn feljelentésének egy szava sem igaz, mert az egész trefa.

Uj anyakönyveztető. A helyigaznász Muro Péter bálh-monostori anyakönyveztetővé nevezte ki.

A zentai csata képe, melyet a megye megfestetett és mely München és Berlinben is ki volt állítva, a múlt heten hazakértül Zomborba, rendezési helyére. A képet a megye nagyerőmber ügleszték fel.

0-Becsen márczius 15-én leplezik le a község által felállított szabadságoszlopot.

Külföldi szociálisták megyékben. Kishegyesson, Topolyán és környékén feltűntek kellett két külföldi ember megjelenése, a kik kereskedelmi tudósoknak adták ki magukat, pedig valójában szociálista izgatónak látszóttak. A mikor aztán tudakozni kezdtek a kitéltik után, akkor hirtelen nyom nélkül eltűntek. Mint halljuk rápöröktak terjeszték és titkon szociálisták izgatással foglalkoztak.

Szociálisták mozgalma Szabadkán. — A múlt hét derekán dolognéküli emberek csoportosultak, egyes izgatók lázító szavakat hangoztattak az 50—60 főre menő tömeg előtt, mely hadiszállás, majd a piacra, hol munkát követelt, majd egyes kisebb keresnákba helyezte. A rendőrség az izgatók komposait, köztük az ismeretes Rigó Jánost, ötdígnagyalvól is le tartoztatta, kihallgatásuk után azonban szabadon ereszté. A polgármester a munkanévelőknek városi munkát fog adni, hogy környékük megszerezessék. Sajnos, hogy Szabadka, melyet a szociálisták áramlatok eddig nem érintettek, most a számbavehető első hullámotlaltal, bár nem komolyan, de mégis fenyegetve lett.

Szociálista gyűlés Bács-Almoson. A szociálisták egyik főfeszében, Bács-Almoson röviddel azelőtt gyűlést tartottak az arató munkások. Képviselelvolt ott fel Bácska mezei munkás osztály. Ezen a gyűlésen azt határozta, hogy az idein a buza holdját 10 kg. buzáért, a zabot pedig holdanként 5 forintnyi késszépért vegyék le. Ha a munkások ezen határozatuknak helyt állanak, egy köznyerterve lesznek környékünk birtokosai és bérleti más vidékrol munkásokat hozni, mert ilyen munkáer mellett tönkre kellene menniök a birtokosoknak, de főleg a bérleknek. A buzáért előkörülből 42 forintért, a zabot pedig 2 frt 20, 2 frt 30 kért aratták holdanként.

Hymen. Rakosi Lipót f. évi márczius hó 1-én vezetőlthoz a bajai izr. templomban Steiner Flora kislányt.

Eljegyzés. Dobák Béla szegedi kir. főügyész leányát Dobák Fatimét eljegyezte Simonyi Béla középiskolai tanár.

Halálkozás. Ifj. Wagner Antal, helybeli könyveskereskedő súlyos csapás érte, kedves kis Ferike fia, negy éves korában f. hó 21-én meghalt. Az ég visszavette angyalát.

Halálkozás. Fornszeck Béla, a szabadkai kir. törvényszék elnökét, fájdalmas vesztésig érte, eddig annyia évt. Fornszeck Gusztáv f. hó 18-án, életének 72-ik évében elhunyt.

Folyó hó 24-én Jankovácson, Joynits Máté főszolgabíró jelenlétében, a megíresedett községi irnokai általra Nagy Csizrok Károlyt egyhangulag megválasztották.

Halálkozás. Dr. Deák Lukács zentai ügyvéd f. évi február hó 13-án Budapesten a Szt. Erzsébet kórházban hosszas betegség után, 37 éves korában elhunyt. Hólttestét hozzátartozói f. hó 15-én a reggeli vonattal hazaszállították s aznap délután 4 órakor a város közönségének nagy részvétel mellett nyugalomra tették.

1848. ünneplése Zomborban. Márczius 15-ike ötven éves jubileumának megünneplésére alakult bizottság szerdán f. hó 26-án ülést tartott a kereskedelmi iskola egyik termében. A bizottság végleg megállapította a márczius 15-ike nagy nap ünnepeinek sorozatát. Előző este a város ki lesz világítva; márczius 15-én délelőtt ünneplés mise lesz az összes templomban. A délelőtti további folyamán mindezen lesz a városba nagyerőmberben, este színelőadás és buneket, amelyen az öreg honvédek meg lesznek vendégelve.

Rendörkapitányi rendelet jelent meg e hó 21-én mely következőképp szól: Baja város rendörkapitányi hivatala részéről ezennel közhíre tetetik, miszerint mindazon idegen mezei munkások akik 3 év óta akar allandón akar pedig ideiglenesen Baja város kül-és belterületén tartózkodnak és ezen idő alatt itt lakhatási engedély nem szerettek az 1886. évi XXII. Lez. 9. §-a alapján tartoznak legkésőbb jelen hirdetésünk közzétételétől számított 15 nap alatt illetőségi községük által kiállított hatósági bizonyítványon erkölcsi magaviseletét, illetőségüket valamint kitéltikől alóli rendörkapitány elől igazolni, amál is inkább mert akik fenti határidő alatt ezt tenni elmulasztanak a város területéről fenti törvény alapján kitéltésintak. Scheiber Gyula rendörkapitány, E. törvény nr. 12 éve van hatályban, de mindeztideig szükségtelen volt az szigoruan végrehajtani, de most, hogy a rendőrségnek szüksége van arra, hogy a munkásokra és mindinkább terjedő szocializmus miatt jobban felügyeljen és azok illetőségi helyét evidenciájában tartassza e rendeletet becsajátoti ki, hogy az izgatók és felbujtók működését legálább nemiképen megnevezhesse.

A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898. évi II. törvényekik márczius hó elsején lép életbe. A tanács van hivatal saját kebelhál ezen törvényekik végrehajtására a tagokat kijelölal az ezen törvény által meghatározott kihágások megrolni és az esetleg 100 koronáig terjedő büntetéseket megelteni. A városi tanács ezen teendőket ellátására Scheiber Gyula rendörkapitányt, helyettesítésével pedig Turf F. alkaptányt bízta meg. A munkás igazolványok kiállításával, szerződés kötésével pedig Erdélyi Gyula főjegyzőt, akadályoztatása esetén pedig Szabó Sámuel jegyzőt bízott meg. Nem kell kommentálni füzünk ahhoz, mily idősív és a gazdáknra, mint a munkásokra jogviszonyaik ilyen szabályozása és ügyük gyors és igazságos elintézése.

A magyar szent korona országai vörös-kereszt egyesülete. Baja városi választmány és főkegyesülete folyó hó 20-án tartotta Szu tré ly Lipót úr választmányi elnök elnöklése mellett rendezévi közgyűlést. A választmány évi jelentésében kimerítően ismertette az egyesület mai szervezetét, s a hadegyesülvég ellátása érdekében létesített intézményeit azzal a bizottsággal, hogy habár a vörös kereszt egyesület működése köz-és társadalmi életünk lényes piaczán nagy mozgalmat nem is kelt, lankadtalan kitartással halad az egyesület alapsabályában kitűzött ezélya felé, úgy, hogy ha hivatalosa bármikor a harez terére szólltán ki, alldiaso működését bármely perczben képes lesz megkezdeni. Azon fontos feladatnál fogva mely, egy bekövetkezheto háború esetén várakozik reá, az országos egyesület nagy keretében a helybeli választmány és főkegyesület szintén számot tevő, sőt jelentékeny tényező. E feladat sikeres megoldására, ez évi jelentés szerint, az előkészületek megtéve vannak.

Kimerítően ismertette továbbá a választmány évi jelentésében az egyesület kiváló egészségügyi intézményének, az „Erzsébet” kórháznak módosított alapsabályait és házj rendjét, mely kórház létesítésében — kizárva minden nyeresékedést — egyedül azon nemes cél vezérelte az egyesületet, hogy háború esetére elvállalt kötelezettségeinek érvényesíthetőségét már beke idején előkészítse az által, hogy egy minta gyógyintézetet emel, melyben a közönség az orvosi tudomány lehetőleg minden modern vívmányát találja értékesítve és melyben úgy a vagyonos, mint a vagyontalan beteg igényeihez mért ellátást, ápolást és gyógyítást nyerhet.

A kórház Budapesten, a Krisztinaváros szélén, a győri út és Alkotás utca sarkán — övezve a gyönyörű budai hegycok által — 48200 [?] méternyi területen fekszik. Felvesz minden állású és vallású beteget, akik gyógyítható leheny, vagy idült betegségeikben szenvednek. Kivételnek a ra-

gályos betegségek és az elme kórok. A kórház két részből áll: az I. osztályi sanatóriumból és a II. osztályi tulajdonképeni kórházból. A sanatóriumban a beteg az ellátásért naponkint 4 frtot fizet, mely összegben a lakás, étkezés, a közönséges gyógyászatok, az ápolás, ágy-és fehérmennyi, fűtés, világítás s a házban használt fürdők befoglaltnak.

A kórház (II. osztály) áll: egy sebzési osztályból, egy belgyógyászati osztályból, egy nőgyógyászati osztályból és egy szemészeti osztályból. Az ápolási díj ezen osztályban naponkint 1 frt 50 kr., mely összegben az összes költészek (ellátás, ápolás, orvosi díj, gyógyszerkek, kótszerek, a házban használt fürdők) befoglaltnak.

A választmány és kiváló egészségügyi intézetet a nagy közönség jól felgottat érdekében is a közgyűlés szives figyelmébe ajánlotta, s egyszersmint felkérte az egyesület tagokat az egyesület további hazafias támogatására.

Az évi jelentést a közgyűlés helyesléleg tudomásul vette.

Eztán tárgyalattak a pénztári számadás, mely az előző évi pénztári maradványval 2204 frt 42 kr. bevételt, 179 frt 35 kr. kiadást és a közpött illetményben 147 frt 50 kr., a fők egyrészt saját késszépziarában pedig 1877 frt 50 kr., összesen 2025 frt 07 kr. pénztári maradványt mutat ki. A 179 frt 35 kr. kiadásból a közpömba beszolgáltatva lett 119 frt 50 kr., egylet célokra kiadott 59 frt 85 kr. A számvizsgáló bizottság által felülvizsgálát és rendben talált számadást a közgyűlés jóváhagyta.

A közgyűlés harmadik tárgya a kisorsolt, s illetégek kilépő választmányi tagok helyeinek betöltése volt. A kisorsolt választmányi tagokat a közgyűlés újból egyhangulag megválasztotta.

A gyümölcsészeti egyesület tagsági nyugtát Schön Ödön vagy Pollák Géza uraknál bevált-hat. A nyugtak ellenében Schön Ödön úr (bank épület) kiadja a tagjelvényekről szóló utalványt, melynek a tagok 6 drb. gyümölcsfát, vagy ezek árának megfelelő egyebét elő növényt kaphatnak. Tagjelvények minden tag a következő év május 1-ig veheti át; ezental elvesztette arra való igényét. — Faellárústait Schön Ödön, Lerner Antal, Pollák Géza és Drescher Gyula urak teljesítenek, a fák (stb.) pedig vagy a telepen (városkert), vagy a vadász-utcai helyiségekben vehetők át. (Vadász-utca, Gál-fele magház).

Rendör hírek. Szavatk Mária esavolyi illetőségi esvaragony Österechery Borbála elnöké kárára ruhámeküket loppot. Ádatadott a kir. járásbíroságnak. — **B.** B. napzsamos ellen, mivel négy ók sik-kasztással vadojta, a vizsgálat fortyanba tetették.

Elhaltak névsora. Poós Péter, rk. 44 éves. Asszegéd tífódvész. Simigyi Ilona rk. 8 éves tífódsorvadás, Bogvár Ágnes rk. 9 éves vörheny. Wagner Ferenc rk. 37 éves tífódvész. Keeskenéti Pál rk. 62 éves napzsamos agyókér. Brankovics Vitoria rk. 37 éves eszelő szájvíz. Bosnyák Sándor né szül. Krékótyi Katalin rk. 24 éves napzsamos tífódvész. Genálé Anna rk. 2 éves tífódsorvadás.

Szinészet.

Közepesen megtelt ház előtt, tehát nem épen biztató auspiciumból mellettt mutatta be magát ismét f. hó 24-én, *estőrtőlük* Kunhegyi Miklós szántársulata pár heti távollét után közönségünknek. — A színszeregda a régi maradt, ugyanazok a jólismeret arczok és régi maradt a főrekyvő igrkezetes is, a mely-lye a nálunk már előnyben ismert társulat nehéz feladata megoldásához hozzáállt. Újúlásd csak Gööz Aranka, ki Kende Paula örökebe lépett és constaltjuk mindjárt a kezdetén, hogy a csere javunkra ütött ki, mert míg Kende Paula csak esinos volt, Gööz Aranka nemcsak kellemes megjelenés, hanem első fellépése után itélve, ügyes és rutinoszert színésznőnek is mutatkozott. Újdonság volt végre az előadott szindarban is — Márkus Józsefnek „a kukta kisasszony” ezimű énekes hóhözata, melynek szerepítésében a fővárosi sajtó annak idején uj annyira mozgositotta a reklám ismert eszközeit. Pedig a darab ugyancsak meg nem érdemi a reit fecserélt magasztalást, — a mi közönségünknek határozottan nem tetszett. — A szereplők, első sorban Hevesi Janka mint Liza grófnő és Ferenczi mint Krisztofor valóban művészi alakításokat mutattak be temperamentumos játékkal. A kovács dallamos csekszámok közül „Oh a férfiak” aratott tapsot, melyet Hevesi Janka adott elő ver-vél és talán az „angol tánc csupell”, melyet szintén ő és Szelenyi Emilia produkáltak kitűnően. — Ferenczi excecziál különösen abban a jelenetben, midőn mint Othello, hangját vesztítve, hátlen feleségének esabítókeres fel, Szelenyiné kitűnő volt mind mindig a miss O' Neyl nevelőszerepében. Paligay Lajos,

mint Arzen gróf derekasan igyekezett a reá erőszakolt szerepek megfelelni, kár azonban a jeles képzettségű drámai színész egy énekes bohózat Prokrustes ágyába beleszorítani. A kar is megtette kötelességét és Szöchenyi Erzsi (Düdieser grófné), Fürst Hermín (Palasinszky báróné), Pinter (Piki gróf) és Bessenyei (Vukobehald nyug. örnagy) szintén ügyesen illeszkedtek bele az ensemble-be.

A színtársulat valóban megeredemli minden tekintetben közönségünk ráirfogatását és bizony szégyenségy bizonyítványunk néve, hogy a leszállított helyiárak dacára is a direktornak már másnap zóna előadást kellett rendeznie.

Pénteken 25-én Bokor József népszínműve „Mária Bátyja” ment, fél helyiárakkal. Sajnos azonban, hogy sem a kítőnő népszínmű, sem a „zóna” árak nagyobb közönséget vonzani nem tudtak. Az előadás igen élvezhető volt, a mi különösen Reviczky Etel, N. Bodrogi Lina, Gööz Aranka, Bessenyei, Lipthay, Balogh és Viola érdeme. Gööz Arankát ma láttuk először népszínműben és hisszük, hogy a bajai színházlátogató közönségnek rövid idő alatt kedvencevé válik.

Vida Etelekó (dr. Pataj Sándorné) ki, amint értesültünk egy budapesti színházhoz lesz szerződöttve, jövő hó 9, 10 és 11-én vendégszerelőpeli fog Baján Kunhegyi Miklós színházgató társulatánál.

Közigazdaság.

A bajai takarékpénztár közgyűlése. A bajai takarékpénztár folyó hó 20-án tartotta meg Gál Péter elnöke alatt évi rendes közgyűlést. — Gál Péter elnök lendületes szavakkal nyitotta meg az ülést, meglehetősen emlékező meg az intézet ötven éves fennállásáról. Majd az intézet érdemű vezérigazgatója Szatrély Lipót terjesztette elő évi jelentését.

Tury Máttyás igazgatótanácsi tag kelles előzenés közepette indítványozta, hogy Gál Péter elnöke az intézet részére megfessesse. Sárdi János pedig szép szavakkal tolmácsolta az igazgatótanács és a részvényesek azon ohaját, hogy Szatrély Lipót vezérigazgató elnöke az intézet felvirágzásá körül szerzett elévülhetlen érdemű elismerésért szin-

tén megfessesse. Mindkét indítvány éljenzéssel elfogadtatott.

Ezután a közgyűlés az arzei kut letesítésére tízezer koronát, a letesítendő hitelekezeti jelleg nélküli árvaház alapjára 5000 koronát, jótékony és közcseleokra pedig 2000 koronát szavazott meg — ilyen maradó emléket akarván biztosítani az intézet felszázados működésének.

Az intézet derek tisztviselőinek érdemeit pedig akként honorálta a közgyűlés, hogy az évenként jutalom czimen utalványozott összegeket immár lakberilletheim alakjában állandósította.

Kimagasló pontját képezte a közgyűlésnek azon határozata is, hogy Szatrély vezérigazgató indítványára folytán az intézet 50 éves történetét megírattja.

A kilépett Milassin Zsigmond és Dely Géza az igazgatótanácsba, a felügyelő bizottságba pedig Bayer Adolf és Szerencsy Ferencz úrból megválasztattak.

A Bajai kölcsonös segélyző egylet közgyűlése. E hó 20-án délelőti 10 órakor tartotta meg a B. K. S. E. saját helyiségében XXIX. rendes közgyűlést. Pollermann Bertalan egyesületi igazgató üdvözlő a szép számmal megjelent egyleti tagokat és az évi jelentés felolvasása kapcsán örömmel constaltja, hogy az intézet — megfelve közhasznú és humánus feladatának — a nagyközönség érvel-ére fokozódó rokonszenves érdeklődésével találkozik.

A közgyűlés a tárgysorozat értelmében az igazgatósnak és felügyelő-bizottságának a felmentvényt megadja, az igazgatósnak kiegészítő választást közfelkialtással megjelji. Végül Tury Máttyás egyleti tag ajánlatára az igazgatósnak önzetlen működéséért — a tisztviselőnek buzgó tevékenységéért jogkönyvi köszönetet szavaz.

Köszönet nyilváníttás.

Legszíntébb köszönetünket fejezzük ki mindazoknak kik Ferike fiacsánk elhunyt alkalmával szives részvételükkel fájdalunkat enyhíteni megkísérelték.

Ifj. Wagner Antal és neje.

A szerkesztő postája.

Dr. B. M. Báltaszék. Köszönettel vettük becses sorait és jövő számunkban az egész anyagot felfogjuk dolgozni. Ha esetleg még valami adatokat kíván rendelkezésünkre bocsájtani, úgy kérjük azt nekünk keddig beküldeni.

A hetipiacz árjegyzései:

Termény faj	Szerda febr. 23.		Szombat febr. 26.	
	frt	kr.	frt	kr.
Buza	11	10	10	90
Rozs	8	10	8	20
Kétszeres	9	40	9	50
Tengeri	4	55	4	60
Árpa	5	80	5	80
Köles	4	40	4	40
Zab	5	75	5	75
Repeze	—	—	—	—
Bab	6	50	6	50
Kendernag	7	—	7	—

Van szerencsem közhírré tenni, miszerint a gyümölcsös- és szőlő telepemen előállított *Cognac*-ot *Dallmann Benő* úr kereskedésében eladás alá bocsájtottam. Ára a cognacnak és baraczk cognacnak 7/10-ed literes üveggel 1 frt 50 kr.; a törköly pálinkának egy literes üveggel pedig 1 frt. Telepemen nagymennyiségű olaszrizlingi, nagyburgundi és zierfanelli, — igazsintén fehér chaschlas szőlő vesszőt árusítok el, — utóbbit ezrenként 6 forintért, előbbieket 5 forintért; előgyökerezett ezrenként 4 forinttal drágább. Ez alkalommal szép és nagykéztletű gyümölcsfa esemetemet is ajánlom. Ára darabonként 30 kr., válogatva 40 kr. és százszámra 25 forint.

Schleicher Antal.

MAROSI LIPÓT

üveg-, porcellán- és köedény-kereskedése

Baján.

(Mészáros-féle ház.)

Porcellán-, köedény- és a legfinomabb majolika-tárgyak, továbbá ebédlő-, thea-, kávé- és pálinka-készletek, lakodalmi, névnap- és egyéb alkalmi ajándékok, legfinomabb függő- és álló-lámpák legnagyobb gyári raktára.

Finom tükrök és képek nagy választékban.

Táblaüvegek, továbbá legfinomabb belga-üvegek kicsinybeni és nagyban elárúsítása.

Elvállalok mindennemű és szakmába vágó munkát u. m. tükrök, képek beramázását, valamint a legkisebb javításokat a legutáynosabb árak mellett.

Áruimat vagon-számra szoktam vásárolni, mely által abban a helyzetben vagyok, hogy tisztelt vevőim legmesszebb terjedő igényeinek is megfelelhettek.

Épületmunkák a legolcsóbb áron eszközöltetnek.

HERZOG EMILIA

czipő gyári raktára Baján.

Ajánlja dűsan felszerelt raktárát női, úri és gyermekczipőkben.

Báli czipők legnagyobb választékban! kítőnő minőségű! Legolcsóbb árak!!

ZELINKA ÉS DEUTSCH

férfi szabók Baján.

Tóth Kálmán-tér, (Milassin-féle ház.)

Készítenek mérték után valódi brünni gyapjú kelméből teljes öltönyöket . . . . . 18 frttól 24 frtig.

Valódi angol és francia szövetekből legfinomabb kellékekkel . . . . . 24 frttól 30 frtig.

Salon, vagy frakk-öltönyök

legfinomabb selyem béléssel . . . . . 35 frt.

Felsőkabátok legfinomabb anyagból, legujabb façon szerint . . . . . 18 frttól 26 frtig.

Midőn magunkat a Nagyérdemű közönség szives jóindulata ajánljuk, szives megrendelésért esedezzünk, melyet a legmél-tányosabb és legpontosabb kiszolgálással fogunk igyekezni kiérdemelni.

Kiváló tisztelettel

Zelinka és Deutsch

férfiszabók.

Nagy bútor raktár Baján.

Barna Albert

kárpitos és diszító bútor raktára
Baján.

Báró Eötvös-utca (volt Brachfeld-féle helyiség).

Ajánlja kárpitos és asztalos bútorait
ugy egyszerű, mint finom kivitelben, ugy-
szintén vas- és hajlított bútorait. Tükrök,
képek, disztárgyak stb. stb. **rendkívül
olesó árban** kaphatók.

Kárpitos- és asztalos-munkák újítása
elfogadtatik.

Lakások, kávéházak és vendéglők
tapétázását rendkívül olesó árban
vállalom.

Menyaszonyi bútorzatnál nagy kedvezmény.

Bútorok

részletfizetésre is kaphatók.

Bútor eladás jótállás mellett.

Ovakojudink a hamisításoktól és utánozásoktól, csak akkor valódi, ha minden doboz címeres vedéggel van lezárva.

A szépség

omlására, tökéletesítésére és fenntartására leg-
kíméletesebben, teljesen ártalmatlan, vegyíztára és
zsírmentes készítmény a

Margit-Crème.

Hatása meglepő.

Pár nap alatt színtel szeptől, májfoltot, pör-
senest, pattanást, bőratkát (milleser) és min-
den más bőrbajt. Kicsimítja a ráncokat és him-
lőhegyeket, meg koros egyéneknek is lúde, bájos
arcszínét kölcsönöz.

Dr. Mosongell és Metzger hírneves taná-
rok az arezon levő ráncokat massage által
tüntetik el. Erre kiválóan alkalmas a Margit
Crème. Ha az arezon naponként Margit-Crem-
met masszozik, nemcsak a szepők, máj-
foltok és egyéb arczisztatlanságok tűnnek el,
hanem a ráncok, himlőhegyek és egyéb rend-
ellenességek, melyeket öregség, gondok, be-
tegség stb. okoztak.

Övszer a nap- és szél befolyása ellen.

Nappal is használható.

Nagytegyél 1 frt, kicsiny 50 kr.

Margit-hőlygpor 60 kr.

Margit-szappan 25 kr.

Margit-fogpep (Zahnpasta) 50 kr.

Rosetter hajgenerator az ősz hajnak ere-
deti színt adja vissza, 1 frt.

Hajszőkítő bármely haját aranyszőkőre fest.

50 kr. és 1 frt.

Tannochinin pomade legjobb hajápoló és
növesztő 35 és 50 kr.

Világosvári Boebus-bajuszpedrő délezeg,
szép bajusz nevelésére 25 és 35 kr.

Földes Kelemen

Arad, Deák Ferenc-utca II. szám.

Laboratorium:

Lázár Vilmos-utca I. sz.

Bol- és külloni gyógyszerészeti és higienikus
különlegességek, kötszerek, toalette-czikkek
raktára.

Telefon 111. szám.

Fuaktár Budapesten: Török József, Király-utca.

Raktár minden gyógyszerárban.

Raktár Baján: Hollósy József utóda Hoffenreich

Károly és Lippe Udón.

3 forintot felüli rendelmények bér-
mentee küldetnek.

Aki szép akar lenni, használjon Margit-Crème-t, de a levestárlásnál legyen óvatos, Kerfjen valódi Földes-órá Margit-Crème-t.

Kazal József könyvnyomdája

Baján.

Mindenmemű könyvnyomdái munkák leggyorsabban, legizlésebben és
legolcsóbban készítettnek.

HIRDETÉS.

A pécsi püspöki uradalom mohács-szigeti gazdaságában (n. p. Dautova)
kaphatók különféle **gyümölcs-diszfák és bokrok**; ezeken kívül amerikai **gyökerez**
és **sima szőlővessző** u. m. **Rupestris montikola**, **Riparia portalis**, **Vitis solonis**,
Vegyes nagylevelű rupestris, **Solonis rupestris**.

Az intézőség.

DRESCHER GYULA

vas- és fűszer-kereskedése

Baján.

Gránátos-u. 609. sz. Drescher-féle házban.

Különösen a n. é. közönség szives figyelmébe aján-
lom a leghíresebb bel és külföldi gyárakból szerzett,
a legújabb szabadalmazott találmányok után megjavított,

finom anyagból, a legnagyobb mechanikai szakszerűséggel és pontossággal szerkesztett

varró-gépeimet,

mint a melyek ez iparcikkekben **valóságos különlegességek**, ilyenek első sorban a **Phoenix** és **Singer**-gépek, a legváltó-
zatosabb kiállítással és nagyságban, továbbá: **Wheeler** és **Wilson**, **Howe**, **Anger**, **Seidel** és **Naumann** magas karu, **Sin-
ger-gép**, **gomblyuk** és **diszítés** készülékekkel ellátott gépek. Mindezen varrógépek úgy **családi használatra**, valamint **fehér-
elöltöltő** fegyvereket, **Flóbert** szoba-
fegyvereket, **Lefaucheux** és **Lancaster**
revolvereket, előlított pisztolyokat,

A varrógépekhez szükséges mindenmemű **alkatrészek** is kaphatók és javítások elfogadtatnak.

Ajánlok egyszerűsággal t. ez. vevőimnek a legutányosabb áronkon számitva mindenmemű és faju legjobb szer-
kezetű **Lefaucheux-** és **Lancaster**

vadászfegyvereket

jótállás mellett, egy és két csövű
előlított fegyvereket, **Flóbert** szoba-
fegyvereket, **Lefaucheux** és **Lancas-
ter** revolvereket, előlított pisztolyokat,

verhez való töltő gépeket, **vadász- és revolver-táskákat**, töltény-öveket és táskákat, mindenmemű vadász eszközöket.

Lőfegyverek.